

BÖLÜM 3

BAUHAUS'UN ÜLKEMİZDEKİ SANAT VE TASARIM EĞİTİMİNE ETKİLERİ¹

Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU²

Elif ÇAKIROĞLU³

GİRİŞ

Bauhaus, yapı evi anlamındadır. Bu ad ortaçağ loncasından yani yapı ustalarının denetim altında çalıştıkları Bauhaütte'den gelmektedir. Bauhaus 1919'da Alman Mimar Walter Gropius tarafından kurulan tasarım ve mimarlık okuludur (Rona ve Beykan, 1997). Modern dönemin mihenk taşlarından biri olarak Bauhaus tasarım okulunun anlaşılması için kuruluşundan öncesindeki mevcut koşulların anlaşılması gerekmektedir. Bauhaus, 20. yüzyıla ait bir kurum olsa da kökleri 19. Yüzyıla kadar uzanmaktadır (Celbiş, 2014). Endüstrileşmede başı çeken İngiltere'de toplumdaki hızlı dönüşüme karşı tepkiler doğmuş, alternatif üretim biçimlerine yönelik fikirler öne sürülmüştür. Endüstrileşmenin neden olduğu insanlık dışı koşulları eleştiren ilk düşünürlerden John Ruskin ve onun fikirlerini günlük yaşama yansıtmayı hedefleyen William Morris dikkat çekmektedir. Morris modern üretim biçimleriyle üretilen ürünleri reddederek çatal, bıçak ve benzeri gibi gündelik eşyaların yeni bir üretim anlayışıyla üretilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Burada kastedilen el üretimidir Böylece İngiltere'de Arts and Crafts hareketi doğmuştur (Erden, 2016). Bu zanaat kalitesine, basit formlara dönüşü talep eden bir harekettir (Celbiş, 2014). Arts and Crafts hareketinin İngiltere'de pratik bir sonucu olarak uygulamalı güzel sanatlar eğitimi veren kurumlar açılarak orta dereceli okullarda

¹ Kitap bölümü Doç. Dr. Elif Çakiroğlu'nun Temel Tasarım Derslerinde Kavram Temelli Uygulamalara İlişkin Bir Eylem Araştırması başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Prof. Dr., Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, Müzik ve Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi, Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümü, guzin.ayrancioglu@mgu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5247-3916

³ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ecakiroglu@pau.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1516-7527

KAYNAKLAR

- Alicavuşoğlu, E. (2014). Bauhaus geleneği ve günümüz sanatına yansımaları. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.21-33). İstanbul: İletişim.
- Ak, B. (2014). Bauhaus, Schneck ve Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu (DTGSO). Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve bauhaus* içinde (s.313-330). İstanbul: İletişim.
- Ak, B. (2008). Sanat ve Tasarım Eğitiminde Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Gerçeği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Artun A. (2014). Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.13-15). İstanbul: İletişim.
- Aslier, M. (2014). Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu eğitim ilkelerinin ve çalışma yöntemlerinin uygulanmasında Alman Bauhaus ve Werkkuntschule adlı okulların etkinlikleri. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.303-311). İstanbul: İletişim.
- Bauhaus Arşiv Müzesi (2025). Fikir ve Program. (17.09.2025 tarihinde <https://www.bauhaus.de/en/discover/article/idea-and-programme> adresinden erişilmiştir).
- Bauhaus Arşiv Müzesi (2025). Bauhaus’ta öğretim. (17.09.2025 tarihinde <https://www.bauhaus.de/en/discover/article/teaching-at-the-bauhaus/> adresinden erişilmiştir).
- Balamir, A. (1985). Mimarlık Söyleminin Değişimi ve Eğitim Programları. *Mimarlık dergisi* 23(8), s.9-15. (17.09.2025 tarihinde <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=271#> adresinden erişilmiştir).
- Balcıoğlu, T. (2014). İçimizdeki Bauhaus: İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Eğitim Programları. Ali Artun ve Esra Alicavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde. İstanbul: İletişim.
- Bredendieck, H. (1962). The legacy of the Bauhaus. *Art Journal*, 22:15-21.
- Bilgin, İ. (2014). Bauhaus’un zamanı ve yeri. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.95-109). İstanbul: İletişim.
- Bilirdönmez, T. (2014). *Bauhaus tasarım okulu ve günümüze yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bingöl, Y. (2025). *Bauhaus ve eğitim ilkeleri*. (17.09.2025 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/3117234-Bauhaus-ve-egitim-ilkeleri.html> sayfasından erişilmiştir).
- Bunulday, S. (2001). *Bauhaus’un Türkiye’deki sanat eğitimine etkileri ve yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Celbiş, Ü. (2014). *Bauhaus’un Alman Tasarım Kültürüne Etkileri*. İstanbul: İletişim.
- Erbay F. & Erbay M. (2006). *Cumhuriyet Dönemi (1923-1938) Atatürk’ün sanat politikası*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Erden, E. (2019). Bauhaus Ekolü’nün Erken Cumhuriyet Dönemi Modernleşmesi Üzerine Etkileri: 1933’te Almanyadan Göç Eden Bilim İnsanlarının Türkiye Sanat Eğitimine Katkıları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Erden, O. (2016). *Modern Sanatın Kısa Tarihi*, İstanbul: Hayalperest.
- Erkmen, N. (2014). Bauhaus ve Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.17-21). İstanbul: İletişim.
- Erzen, J. (2009). Yılında. *Mimarlık Dergisi*, 349. Sayı. (17.09.2025 tarihinde <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=363&RecID=2185> sayfasından erişilmiştir).
- Etiş, S. (2001). *Cumhuriyet Dönemi resim eğitimi (1923-1950)*. Ankara: Güldiken.
- Ekren, E. 2006. Türkiye’de Bir Eğitim Modeli “Bauhaus”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

- Esen, E. (2015). *Bauhaus eğitim anlayışının günümüz temel tasarım eğitimine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Dede, B. (2014). *Bauhaus Eğitim Modelinin Türkiye'de Sanat ve Tasarım Eğitimi Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Demiriz, A. (2023). *Bauhaus Okulu ve Hannes Meyer*. *Skop Dergi* Sayı 23 (17.09.2025 tarihinde <https://www.e-skop.com/skopdergi/bauhaus-okulu-ve-hannes-meyer/6632> sayfasından erişilmiştir).
- Dempsey, A. (2022). *Modern Sanat*. İstanbul: Hep Kitap.
- Droste, M. (2013). *Bauhaus Bauhaus archive 1919-1923*. Chine: Taschen.
- Fiedler J. ve Feierabend P. (2013). *Bauhaus*. Ullman.
- Forgacs, E. (2017). *Bauhaus 1919-1933*. (Çev. Alp Tümertekin). İstanbul: Janus.
- Gombrich, E. H. (2007). *Sanatın öyküsü*. İstanbul: Remzi.
- Gropius, W. (2002). Weimar'daki Staatliches Bauhaus'un Programı, 1919. N. Togay (Ed.), *Modern Mimarlığın Öncüleri Walter Gropius ve Bauhaus* içinde (s.19-29). İstanbul: Boyut.
- Harrison C. ve Wood, P. (2016). *Sanat ve Kuram 1900-2000. Değişen Fikirler Antolojisi*. (Çev. Sabri Gürses) İstanbul: Küre.
- İpşiroğlu, N. (2010). Paul Klee Dünya Görüşü ve Sanatı. *Bauhaus Ders notları ve Yazılar* içinde (Çev. Uluer Emre Özdi). İstanbul: Hayalbaz.
- Kırıçoğlu, O. T. (1991). *Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)*. Ankara: Eğitim.
- Pekmezci, H. (2014). Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü ve Bauhaus (yeni insanın tasarımı-yeni bir toplumun tasarımı. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye'de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s. 277-302). İstanbul: İletişim.
- Rona Z. & Beykan M. (1997). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi* (1.cilt). İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi.
- Seylan, A. (2005). *Temel tasarım*. Samsun: Dağdelen.
- Sezer, Ö. (2019). Bauhaus'un Modern Mimari Kültürün Yayılmasındaki Rolü. *Mimarist Dergi*, Yıl:19, sayı:65.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2011). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul:Remzi.
- Tansuğ, S. (2012). *Çağdaş Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi.
- Tonguç, E. (2009). *Bir eğitim devrimcisi İsmail Hakkı Tonguç (yaşamı, öğretisi, eylemi)*. İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitülüler Derneği.
- Tunalı, İ. (2004). *Tasarım felsefesine giriş*. İstanbul: Yapı-endüstri Merkezi.
- Ümütlü, B. Ş. (2025). *Yeni Avrupa Bauhaus Hareketi kapsamında İç Mimarlık Eğitimi ve Deneyim Odaklı Malzeme Öğrenimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Yada, S. (2014). Tatbiki Güzel Sanatlar okullarının doğuş sebepleri ve fonksiyonları. A. Artun ve E. Çavuşoğlu (Ed.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye'de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus* içinde (s.525-564). İstanbul: İletişim.
- Wick K. R. (2000). *Teaching at the Bauhaus*. Germany: Hatje Cantz.
- Whitford F. (1988). *Bauhaus*. London: Thames and Hudson.